

exerceat: quia pro hoc puniunt illi quoniam sunt. et iterum
pro detestatione petri. Ad quantum dicendum quod
coactio timoris non facit similius iuoluntariu[m]
sed habet voluntariu[m] mixtu[m] ut sed habitu[m] est.
Ad quantum dicendum quod habet in modo pro parte Iudee ceteri
apostoli turbabantur: sicut pro parte vni puniunt multitudine ad unitatem commendandam ut dictum est.

Einde discide
Orandum est de veritate et virtus
oppositis. Circa veritatem autem
quoniam quantum tuorum propter virtus
sit veritas. Quod vero sit sparsis
veritas. Tertium sit pars iusticie. Quartum magis
declinet in minus.

Ad primu[m] sic proce
dit. Videamus quod veritas non sit virtus. Prima. non
est fides cuius obiectum est veritas. cum ergo obiectum
sit prius habitus et actus. videamus quod veritas non sit
veritas sed aliquid prius veritatis. **P.** Sic per hunc dicitur in
4. ethicoz. ad veritatem pertinet quod aliquis distinguit
extrema circa seipsum. et neque maiora neque mi-
nora. sed habet in modo sparsis et laudabile: neque in bonis: quia
veritas per se est. Laudet te alienus et non os tuum
nec etiam in malis: quia hoc quod est de Ysa. 3. Dec-
catum suum quod sodoma predicatorum nec abscon-
derunt. ergo veritas non est virtus. **P.** Quis virtus
autem est theologica aut istellectualis aut moralis.
sed veritas non est virtus theologica: quia non habet
deum per obiectum: sed rebus materialibus: dicitur non. **Tullius** quod veri-
tas est per quam immutata ea quae sunt aut fuerunt aut
futura sunt dicuntur. sicut etiam non est virtus intellectu
alis: sed finis eorum. neque etiam est veritas moralis: quia non
distinguit in medio inter sparsis et divinitutem: quanto
non. aliquis plus dicitur veritatis melius. et ergo veritas
non est virtus. **S**ed hoc est quod per hunc in 2. et 3. ethicoz
ponit veritatem inter ceteras virtutes. **R**espondeo
dicendum quod veritas duplum accipi potest. Uno enim
quod veritate aliquis dicitur veritas. et sic veritas non est
virtus: sed obiectum vel finis veritatis: sic non accepta
veritas non est habitus quod est genus veritatis: sed equa-
litas quod est intellectus vel signi ad rem intellectam
et significatam: vel etiam rei ad suam regulam ut in primo
habitum est. Alio potest dici veritas quod aliquis veritas
dicitur secundum quod est verax. et talis veritas
sive veracitas non est quod sit virtus: quia habet in
modo dicere veritas est bonum actus virtus autem est
quod bonum facit honestum. et opus eius bonum reddit.
Ad primum ergo dicendum quod rō illa procedit de ve-
ritate primo modo dicta. **A**d secundum dicere

etum quod distinguit id quod est circa seipsum in quantum est
distinguit veri est bonum ex gratia. sed hoc non sufficit
ad hoc quod sit virtutis actus: sed habet regis et
alterius debitum circumstantias vestias: et si non
obserueretur actus vitiosus. et secundum habet vitiosus
est quod aliquis sine debita causa laudet seipsum etiam de
vero. vitiosus est etiam quod aliquis partem suum publicum
quod se de habet laudando vel dilectionem utiliter manife-
stado. **A**d tertium dicendum quod ille qui videtur pro
fert aliqua signa de forma reb[us]. vel bona vel
aliq[ue] facta extiora aut quascumque res extiores
circa h[abitu]m modum aut res sunt sole veritates morales
ad quas etiam pertinet veritas extiorum membrorum secundum quod
sit per ipsum voluntatis. unde veritas voluntatis non est
virtus theologica neque intellectualis: sed moralis.
Es autem in medio inter sparsis et divinitutem duplum.
uno quod est obiectum: alio est actus
Ex parte quod est obiectum: quia veritas secundum sua ratione im-
portat qualitatem equalitatem. equale autem est me-
diu[m] inter maius et minus. unde ex hoc modo quod aliquis
dicitur veritas de seipso medium tenet inter eum quod ma-
iora dicit de seipso. et inter eum quod minorum. **E**x parte
autem actus medium tener in quantum veritas dicitur quod
oportet et secundum quod oportet. sparsis autem dicitur illi quod
inopportune ea quod sua sunt manifestata. defec-
tus autem operatur illi qui occultat quod manifesta-
re oportet.

Ad secundum sic pro
cedit. Videamus quod veritas non sit sparsis virtus
Veritas non et bonum coniunctum: sed bonitas non est
sparsis virtus: quoniam omnis virtus est bonitas: quia
bonum facit honestum. ergo veritas non est sparsis virtus
P. Manifestatio ei quod ad ipsum hominem pertinet est actus veritatis de qua nunc loquimur. sed
pertinet ad qualibet veritate: quibusnam virtus habet
manifestationem propria actionem. ergo veritas non est
sparsis virtus. **P.** Veritas vite dicitur quia sicut rec-
te vivit dicitur quia sicut recitatur. Memento queso
quod ambulatori coram te in veritate et in corde
prefecto. sed quilibet veritate recte vivitur: ut per definitionem
veritatis sit positiva. ergo veritas non est sparsis virtus
P. Veritas videatur id est et simplicitati:
quod facit intentionem rectam quod
regritur in omni virtute. ergo etiam non est sparsis virtus
Sed hoc est quod in 2. ethicoz connumerantur aliis vir-
tutibus. **R**espondeo quod ad rationem virtutis bus
mane pertinet quod est bonum reddit. eni[us] ubi
in actu bonis iuuenit sparsis rō bonitatis: non est
quod ad habet disponit bonum per sparsis veritatem. cum autem bonum

Fm Aug. i liº de natura boni existit in ordine
nec est spale rone boni considerari ex determinia
to ordine. autem quodam spalis ordo fm qd extio
ra nostra vel verba vel facta debite ordinans ad
aliquid sicut signum ad signatum. et ad hoc pertinet
bono virtute veritatis. viii manifestum est qd ve
ritas est spalis virtus. **A**d primum ergo dicendum qd
vera et bonum subiecto quidem queruntur: quia o
verum est bonum et o bonum est verum. sed fm rone in
uicem se excedunt: sicut intellectus et voluntas in uicem
se includunt. nam intellectus intelligit voluntatem et multa
alia. et voluntas appetit ea quae pertinet ad intel
lectum. et multa alia. viii vera fm rone propriam quae
pertinet ad intellectus est quoddam particulariter bonum
in quantum appetibile quoddam est. et similiter bonum fm
propriam rone pertinet est finis appetitus est quoddam ve
rum in quantum est quoddam intelligibile: quia ergo virtus in
cludit ratione bonitatis: potest esse quod veritas sit
spalis virtus: sicut verum est spale bonum. non autem
potest esse quod bonitas hominis sit spalis virtus: cu
magis fm rone sit genere virtutis. **A**d secundum
dicendum qd habitus virtutum et vitiorum sorti
untur spiritum ex eo quod est per se intentum: non autem ab eo
quod est per accidens et propter intentiones. quod autem aliquis
manifestat quod circa ipsum est pertinet quod ad vir
tute veritatis sicut per se intentum. ad alias autem vir
tutes potest pertinere ex sequenti propter principalem in
intentiones. fortis. n. intendit fortis agere. quod autem
fortis agendo aliquis manifestet fortitudinem
qua habet: hoc sequitur propter eius principalem intentionem. **A**d tertium dicendum qd veritas vite est
scilicet qua aliquis dicit verum: non veritas secundum
quod aliquis dicit verum. ut autem vita vera sit et quod
libet alia res ex hoc quod attigit suam regulam et me
suram. s. dinam legem per cuius conformitatem rectitudi
nem habet. et talis veritas sive rectitudo causis est
ad qualibet virtute. **A**d tertium dicendum qd
simplicitas est per oppositum duplicitati qua s.
aliquis aliud habet in corde. et aliud ostendit exteriori
et sic simplicitas ad hanc virtutem pertinet. scilicet at
intentionem rectam non quod directe: quia hoc per
tinet ad omnem virtutem. sed excludendo dupli
citate quod homo unum pertinet et aliud intendit.

Ad tertium sic proce dit.

Vide quod veritas non sit pars iusticie. Ju
sticie. n. proprium est vide quod reddat alteri debi
tum. sed ex hoc quod aliquis dicit vera non videatur alii de
bitum reddere: sicut sit in oibus omissois iusticie per
tibus. ergo veritas non est pars iusticie. **P**. Veri
tas pertinet ad intellectum. iusticia autem est in voluntate

tate ut sed habitum est. quod veritas non est pars iusticie.
P. Triplex distinguitur veritas secundum Iero
nimum: veritas vite et veritas iusticie et veritas doc
trinae. sed nulla istarum est pars iusticie. nam veritas
vite continet in se oem virtutem ut dictum est. veri
tas autem iusticie est idem iusticie. viii non est pars
ei. veritas autem doctrinae pertinet magis ad vir
tutes intellectuales. ergo veritas nullo modo est pars
iusticie. **S**ed hoc est quod Tullius ponit beatitudinem
in parte iusticie. **R**atio dicendum quod sicut est dic
tum est: ex hoc aliquis virtus iusticie annexa sicut se
cundaria principali per prout quidem cum iusticia con
uenit: prout autem deficit ab eius perfecta ratio. **V**irtus autem
veritatis venit quidem cum iusticia
in duobus. Uno quidem modo in his quod est ad alterum
manifestatio. n. quam diximus esse actum verita
tis est ad alterum: in quantum. s. ea quae circa ipsius sunt
in hominibus alii manifestantur. Alio modo in quantum iusticia
excellitatem quoddam in rebus constituit. et huiusmodi sunt
virtus honestatis: adequat. n. signa rebus extitibus
circa ipsum. Deficit autem a propria ratione iusticie quantum
ad rationem debiti: non. n. huiusmodi virtus attendit debitum le
gale quod attendit iusticia: sed potius debitum mo
rale in quantum. s. ex honestate unde homini debet ve
ritatis manifestatio. viii veritas est pars iusticie
in quantum annexa ei sicut virtus secundaria principali.
Ad primum ergo dicendum quod quia homo est animal so
cialiter unus homo debet alii id sine quod societas
humana seruari non posset. non autem possit ho
mines ad inuicem uiuere nisi sibi inuicem crederent
tanquam sibi inuicem veritatem manifestatibus. et ideo
virtus veritatis aliquando attendit rationem debiti.
Ad secundum dicendum quod veritas secundum quod est co
gnita pertinet ad intellectum. sed homo per propria voluntate
per quam virtus et habitus et membris perficit ex
teriora signa ad beatitudinem manifestandam. et secundum hoc
manifestatio veritatis est actus voluntatis. **A**d ter
tium dicendum quod veritas de qua nunc loquimur
differt a veritate vite ut dictum est. Veritas autem
iusticie est duplicitate. Uno modo fm quod ipsa iusticia
est rectitudo quoddam regulata secundum rationem le
gis. et secundum hoc differt veritas iusticie a veritate
vite: quia veritas vite est secundum quam aliquis recte vi
vit in seipso. veritas autem iusticie est secundum quod aliquis
rectitudinem legis in iudicis quod sunt ad alterum ser
uat. et secundum hoc veritas iusticie non pertinet ad vi
tatem: de qua nunc logimur: sicut nec veritas vite.
Alio modo intelligi potest veritas iusticie secundum quod ali
quis ex iusticia veritatem manifestat: puta cum ali
quis in iudicio beatitudinem ostendit aut verum testimoniū
dicit. et huiusmodi veritas est quoddam particularis actus iusticie

et nō p̄tinet directe ad hāc veritatē de q̄ nūc loq̄m̄ur: q̄a s̄i hac manifestatiōe v̄tatis p̄n cipaliū hō itēdīt ius suū altī reddere. Unde p̄hs in 4° ethicoꝝ de hac v̄tute dēminās dīc. Nō de iudicio in 2fessiōibꝝ dicim' neq; q̄uicꝝ ad iusticiā uel iusticiā ḵtendūt. v̄tas aut̄ doctrine ḵsistit i quadā māifestatiōe verbōꝝ de ḡbus ē sc̄ia. vñ nec ista veritas d̄irec te p̄tinet ad hāc v̄tutē: s̄z solū veritas q̄ aliḡt v̄ta & sermone talē se demōstrat qualē. et nō alia q̄ circa ipsū sūt: nec maiora nec min̄ra. verūt̄ q̄a moralia iç̄tū sūt a nob̄ cognita circa nos sūt & ad nos p̄tinēt: s̄m hoc veritas doctrine p̄t ad hāc v̄tutē p̄tinē. & q̄tūq; alia v̄tas q̄ q̄s māifestat v̄bo l'scō q̄o coḡscit

Ad quartū sic proce

dīc. Videſ q̄ virtus ueritatis nō decliner in min'. Hic. n. aligſ dicēdo mai' icurrit falsa tem̄ita & dicēdo min': nō. n. magl est falsus: q̄tuor eē q̄nḡ q̄ q̄tuor esse tria. s̄z oē falsū ē sc̄dm se malu et fugiēdū ut p̄hs dīc i 4° ethi coꝝ. ḡ veritatis virtus nō plus declinat i minus q̄ i mai'. P. q̄ una virtus magis d̄clina ad vñ extreñū q̄ ad aliud: contigit ex hoc da virtutis mediū ē ppinq̄ vni extreñū q̄ alii: sic fortitudo est ppinq̄ audacie q̄ timiditati. s̄z veritatis mediū n̄ ē ppinq̄ vni extreñū q̄ alii: q̄a ueritas cū sit eq̄litas q̄dā: i medio p̄tualit̄ ḵsistit. ḡ veritas n̄ magis declinat i minus. P. In minus videſ a veritate recedere q̄ veritatē negat ueritati aligd subtrahēs. i mai' aut̄ q̄ veritati aliquid supaddit. s̄z magis repugnat veritati q̄ veritatem negat q̄ q̄ supaddit: q̄a ueritas nō ḵpat̄ secū negatione ueritatis. ḵpat̄ aut̄ secū supadditione. ḡ videſ q̄ ueritas magis d̄be at declinare i mai' q̄ i min'. H. h̄ ē q̄d p̄hs dīc i 4° ethicoꝝ q̄ hō s̄m hāc v̄tutē magl a vero declinat i min'. R. dicēdū q̄ declinare i min' a veritate ḵtingit duplicit̄. Uno af firmādo: puta cū aligſ nō māifestat totum bonū q̄d i ipso ē: puta sc̄ia uel sc̄ita ē ul' ali quid hō moi q̄d fit sine p̄iudicio ueritati: q̄a i maiori etiā ē min'. & s̄m hoc h̄ virt̄ cecliat i minus: h. n. vt p̄hs dīc ibidē videſ eē prudētius pp̄ onerosas supabūdātias: hoies. n. q̄ maiora d̄ seipſis dicit q̄s sint: sūt alii oneroſi q̄si excelleſ alios volētes. hoies aut̄ qui minora de seipſis dicit: gratiosi sūt q̄si alii co descēdētes p̄ quādā moderationē. Vñ ap̄s

dīc. 2. ad Corl. 12° Si voluero gloriari: n̄ ero iſpiens: veritatē. n. dicaz: parco aut̄: ne q̄s me eristimet supra id q̄d videt in me aut au dit aliquid ex me. Alioꝝ p̄t aliquis declinare i min' negādo. s̄. ut neget ſibi iſſe q̄d iest & ſic nō p̄tinet ad hāc v̄tutē declinare i minus: q̄a p̄ hoc icurret falsū. & tñ hoc ipsū eff̄ min' repugnat veritati nō qdē ſm. p̄priā rō n̄ veritatis ſz: ſcdin rōnē prudentie q̄ op̄tet ſaluari i oibꝝ virtutibꝝ: magl. n. repugnat prudētie. q̄a p̄iculosius ē & onerosi alii p̄ aliquis exi timet uel iactet ſe h̄rē q̄d n̄ habz q̄ q̄ nō existimet uel dicat ſe nō h̄rē q̄d b̄z. Et p̄ hoc p̄z m̄lio ad obiecta.

Einde ɔide
Randū ē de v̄tys oppofitis veritati. Et p̄ de mēdacio. 2° de ſimulatiōe ſue rpo cr. ſi. 3° de factātia & oppoſito v̄tio. Circa mendaciū q̄ruſ q̄tuor. p̄ v̄tū mēdaciū ſp̄ opponaſ veritati q̄ſi ḵtinenſ ſalſitatem. 2° de ſpeciebꝝ mendaciū. 3° v̄tū mendaciū ſp̄ ſit p̄ctū. 4° v̄tū ſit p̄tū mortale.

Ad primū ſic proce
dīc. Videſ q̄ mendaciū nō ſp̄ opponaſ ueritati. Oppoſita. n. nō p̄t̄ ſte ſimul. ſz mendaciū ſimul p̄t̄ ſte cū ueritati: qui. n. verū loquif q̄d falsū ſte credit: mentiſ ſit Aug' dīc i l° 3 mendaciū. ḡ n̄ mendaciū nō opponiſ ueritati. P. Virt̄ veritatis nō ſolū ḵſtit i v̄bis: ſz etiā i factis: quia ſcdm p̄h̄m in 4° ethi coꝝ ſcdm hanc v̄tutē aliquis verū dīc et i ſermōe et i uita. ſz mendaciū ḵſtit ſolū i verbis: dīc. n. q̄ mendaciū ſit falsa uocis ſignificatio. ſic ḡ videſ q̄ mendaciū ſu nō direc te opponaſ v̄tutē veritatis. P. Aug' dīc in l° 3 mēdaciū q̄ culpa mentiētis ē fallēdi cu piditas. ſz h̄ nō opponiſ veritati ſz magis be niuolētē vel iuſticie. ḡ mēdaciū nō opponiſ veritati. H. h̄ ē q̄d dīc Aug' i l° 3 mēdaciū. Nemo oubitz mētiri eū q̄ falsū enūciat cā fallēdi: q̄ pp̄ enūciatio falsi ſu voluntate ad ſa'ēdū ſlata māifestū ē mēdaciū. ſz h̄ op̄pōt̄ v̄tati. ḡ mēdaciū veritati opponiſ. R. dicēdū q̄ act̄ moral ex duobꝝ ſp̄em ſortit. ſ. ex obo & ex ſine. nā ſinī ē obm voluntat̄ h̄ ē p̄mū mouēs i moralibꝝ actibꝝ. potētia aut̄ a voluntate mota h̄ ſu obm q̄d ē p̄p̄ ſu obm voluntary act̄. & ſe h̄ ſi actu voluntati ad ſine